

ARCHEOLOGIENOTA

WILLEBROEK – DE SCHALK 2016

BUREAUONDERZOEK

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

RAPPORTEN VAN ERF PUNT – CEL ONDERZOEK 18

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 18

OPDRACHTGEVER

STRAMIEN architectuur en ruimtelijke planning cvba, Broederminstraat 52, 2018 Antwerpen

PROJECT

Willebroek – De Schalk 2016

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2016J244

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Niet van toepassing

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/archeologischedienstwaasland>

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. VERANTWOORDING

Aan de Stadionlaan 2 te Willebroek zal STRAMIEN het stadion De Schalk afbreken in opdracht van de gemeente Willebroek. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste en Marjolijn De Puydt.

1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

PROJECTCODE

2016J244

WETTELIJK DEPOT

ISSN 0778-3841

BETROKKEN ACTOREN

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)

Veldwerkleider: Thierry Van Neste

Assistent-archeoloog: Marjolijn De Puydt

Aardkundige: niet van toepassing

Conservator: niet van toepassing

Natuurwetenschapper: niet van toepassing

Geofysicus: niet van toepassing

Materiaaldeskundige: niet van toepassing

Fysisch antropoloog: niet van toepassing

Wetenschappelijke advisering: niet van toepassing

NAAM OPDRACHTGEVER:

STRAMIEN architectuur en ruimtelijke planning cvba, Broederminstraat 52, 2018 Antwerpen

VINDPLAATSNAAM:

Willebroek – De Schalk 2016 (WB DS 16)

PROVINCIE:

Antwerpen

GEMEENTE:

Willebroek

DEELGEMEENTE:

Willebroek

PLAATS:

Stadionlaan, Scheldelaan

TOPONIEM:

De Schalk

COÖRDINATEN (LAMBERT '72):

Noord: 194778,196800 m

Oost: 148600,481200 m

Zuid: 194461,110000 m

West: 148298,357300 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Willebroek, Afdeling 1, Sectie A, percelen 594B en 594C

Kadasterplan: zie § 2.2.1.1

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

Zie § 2.2.1.2

BEGINDATUM:

3 november 2016

EINDDATUM:

24 januari 2017

RELEVANTE TERMEN UIT DE INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Typologie: niet van toepassing

Datering: tweede helft 20ste eeuw

Stijlen: niet van toepassing

Culturen: niet van toepassing

Materiaal: niet van toepassing

Soort: niet van toepassing

Gebeurtenis: bureauonderzoek

VERSTOORDE ZONES

Het projectgebied wordt momenteel ingenomen door sportfaciliteiten. In het zuiden bevindt zich een in onbruik geraakt stadion. Dit bouwwerk zal afgebroken worden (fig. 11). Het overige deel van het projectgebied zal behouden blijven.

Fig. 1. Zicht op de bestaande tribune (foto: STRAMIEN).

Fig. 2. Zicht op de bestaande infrastructuur (foto: STRAMIEN).

Op basis van de ontwerpplannen kan de verstoorde diepte enigszins gereconstrueerd worden. Onder ingang 1 gaat de fundering gemiddeld tot 1,15 m diepte (fig. 8). Onder de tribune is de fundering 1,35 m diep (fig. 6). De diepte van de fundering van ingang 2 werd niet weergegeven in exacte cijfers (fig. 10). Hier wordt echter aangegeven dat de “fundering tot op de goede en vaste grond” gaat. Het is zeer waarschijnlijk dat hierbij eenzelfde diepte als bij ingang 1 gehandhaafd kan worden.

Fig. 3. Zicht op de bestaande ingang (foto: STRAMIEN).

1.3. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het projectgebied werd nog geen voorgaand archeologisch onderzoek uitgevoerd. Archeologisch onderzoek in de omgeving van het projectgebied zal besproken worden in §2.2.3.

1.4. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.4.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 54087,63 m², hierbij zal meer dan 1000 m² verstoord worden.

Artikel 5.4.1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem.

In het kader van het bureauonderzoek:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Worden reeds verstoorde en reeds onderzochte zones in kaart gebracht;
- Worden de gekende aardkundige en ecologische kenmerken geïnventariseerd;

- Worden de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren geïnventariseerd en ingeschat;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.

Om de eventuele archeologische waarde van het onderzochte gebied in te schatten, wordt informatie verzameld over minstens volgende aspecten, op basis van alle relevante bronnen:

1. De bewoningsgeschiedenis;
2. De landschapshistoriek;
3. De topografie;
4. De geologie;
5. Het bodemgebruik;
6. De vegetatie;
7. De aanwezige erfgoedwaarden;
8. De historische ingrepen.

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

1.4.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

1.4.3. Geplande werken en bodemingrepen

De stedenbouwkundige aanvraag betreft de sloop van het in onbruik geraakte voetbalstadion op de site De Schalk te Willebroek. Het stadion is te situeren in het zuidelijke deel van het projectgebied. Na afbraak van de bestaande structuur zal het terrein tijdelijk braak blijven liggen tot wanneer het projectgebied verder zal ontwikkeld worden in het kader van het “huis van de vrije tijd” (fig. 12).

Bij de werken zal ook de fundering van de tribunes verwijderd worden. Onder de tribunes gaat deze tot 135 cm diepte, onder ingang 1 is dit 115 cm. De diepte van de fundering onder ingang 2 is niet gekend, maar is zeer waarschijnlijk vergelijkbaar met deze onder ingang 1. Hoewel het uitgraven van deze funderingen een ernstige ingreep in de bodem is, is er geen impact op het archeologisch erfgoed, aangezien dit reeds vernield werd bij de bouw van het stadion.

Naast de gebouwen is rond het sportveld een ring met een tribune voor toeschouwers aangelegd. Deze “tribune” bevindt zich op een talud dat bestaat uit aangevoerde grond. De lengte van dit talud bedraagt 330 m, het talud is $\pm 2,50$ m hoog en ± 10 m breed. Het talud zal eveneens volledig afgegraven worden tot op het niveau van het oorspronkelijke maaiveld. Hoewel onder het talud mogelijk archeologisch erfgoed aanwezig is, zal dit niet geroerd worden bij de geplande werkzaamheden.

De infrastructuur van het sportveld zelf (doelpalen, verlichting en scorebord, ...) zal eveneens verwijderd worden. Het gaat hierbij echter telkens om ingrepen met uiterst beperkte impact.

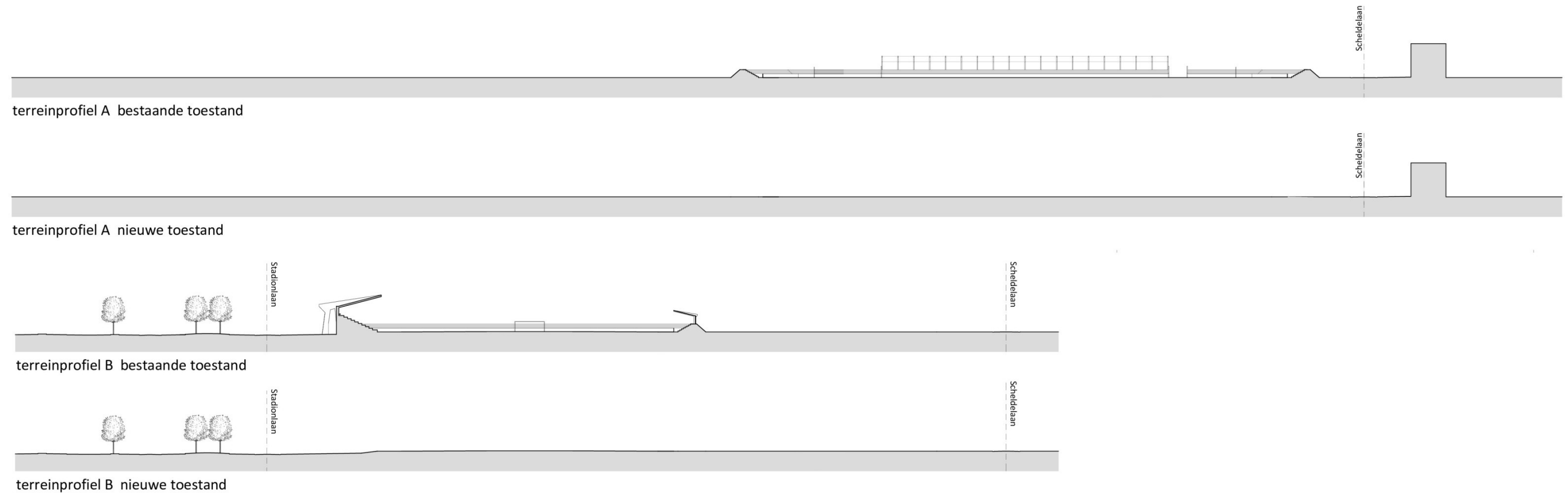

Fig. 4. Terreinprofielen (STRAMIEN, zie fig. 12 voor de locatie).

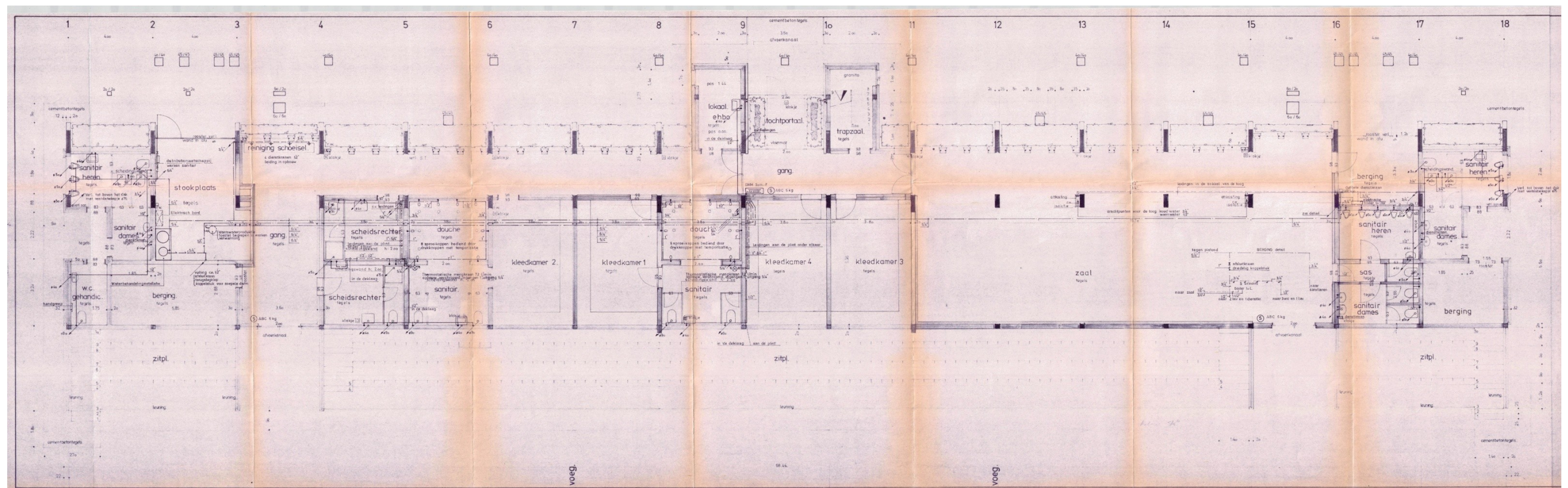

Fig. 5. Grondplan van de tribune, zoals opgenomen in de oorspronkelijke stedenbouwkundige vergunning (verkregen via STRAMIEN).

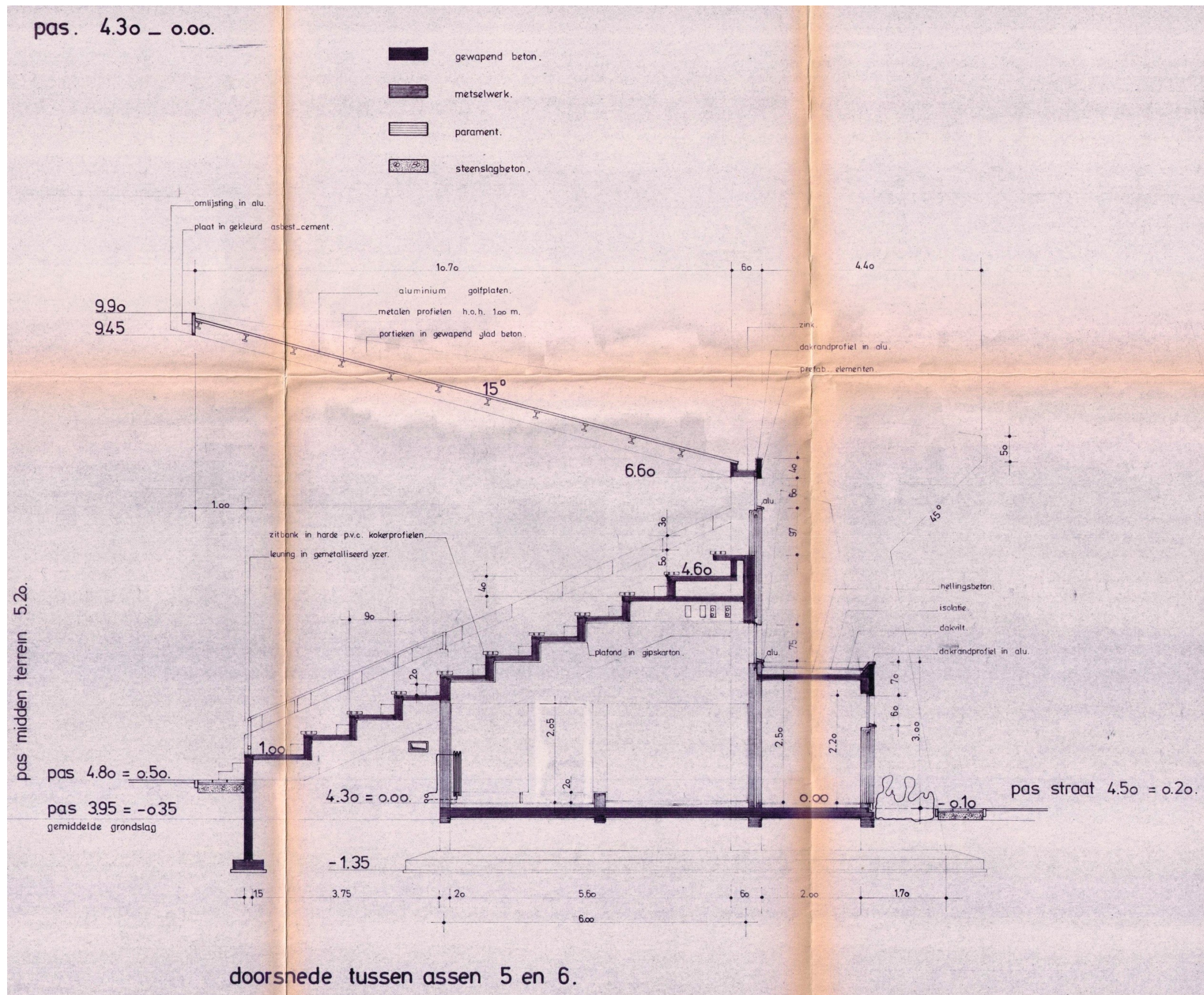

Fig. 6. Doorsnede van de bestaande tribune (verkregen via STRAMIEN).

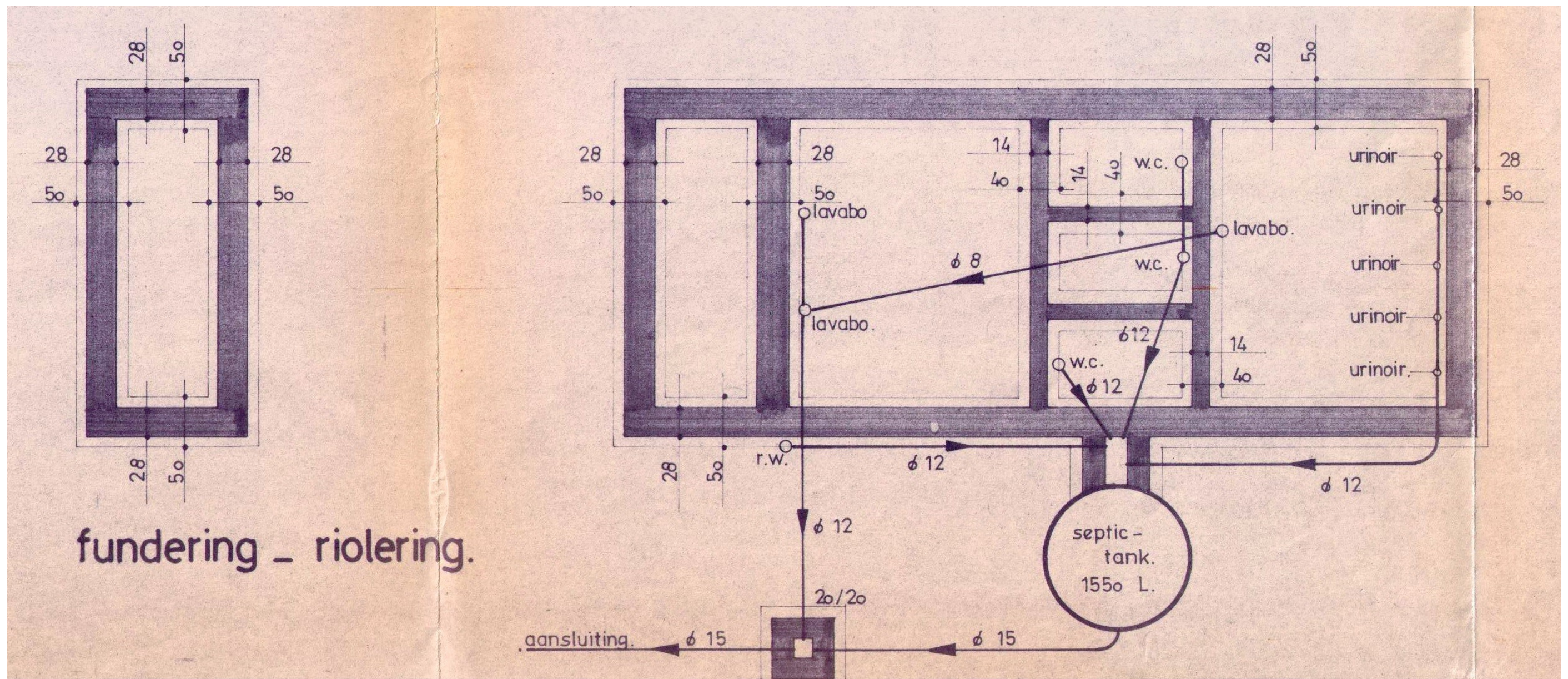

Fig. 9. Fundering en riolering van ingang 2 (verkregen via STRAMIEN).

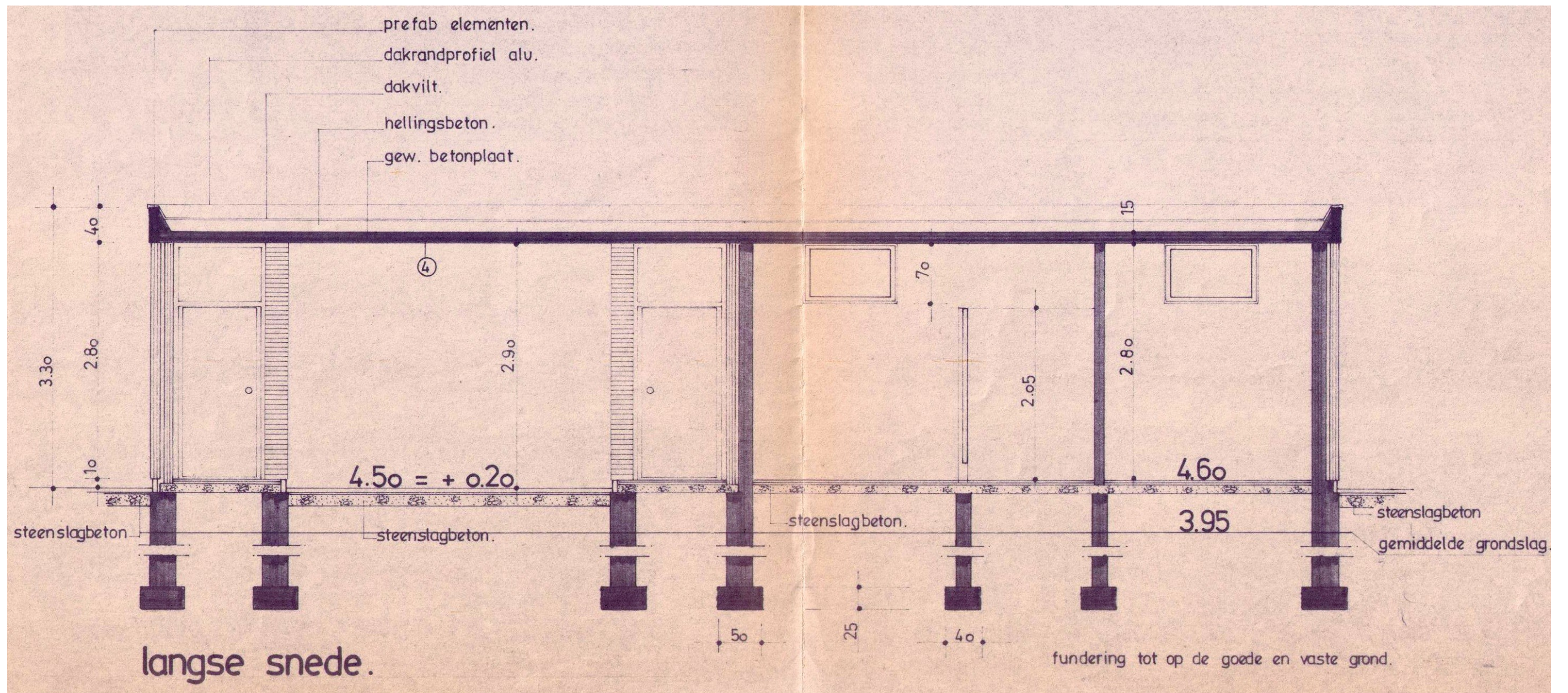
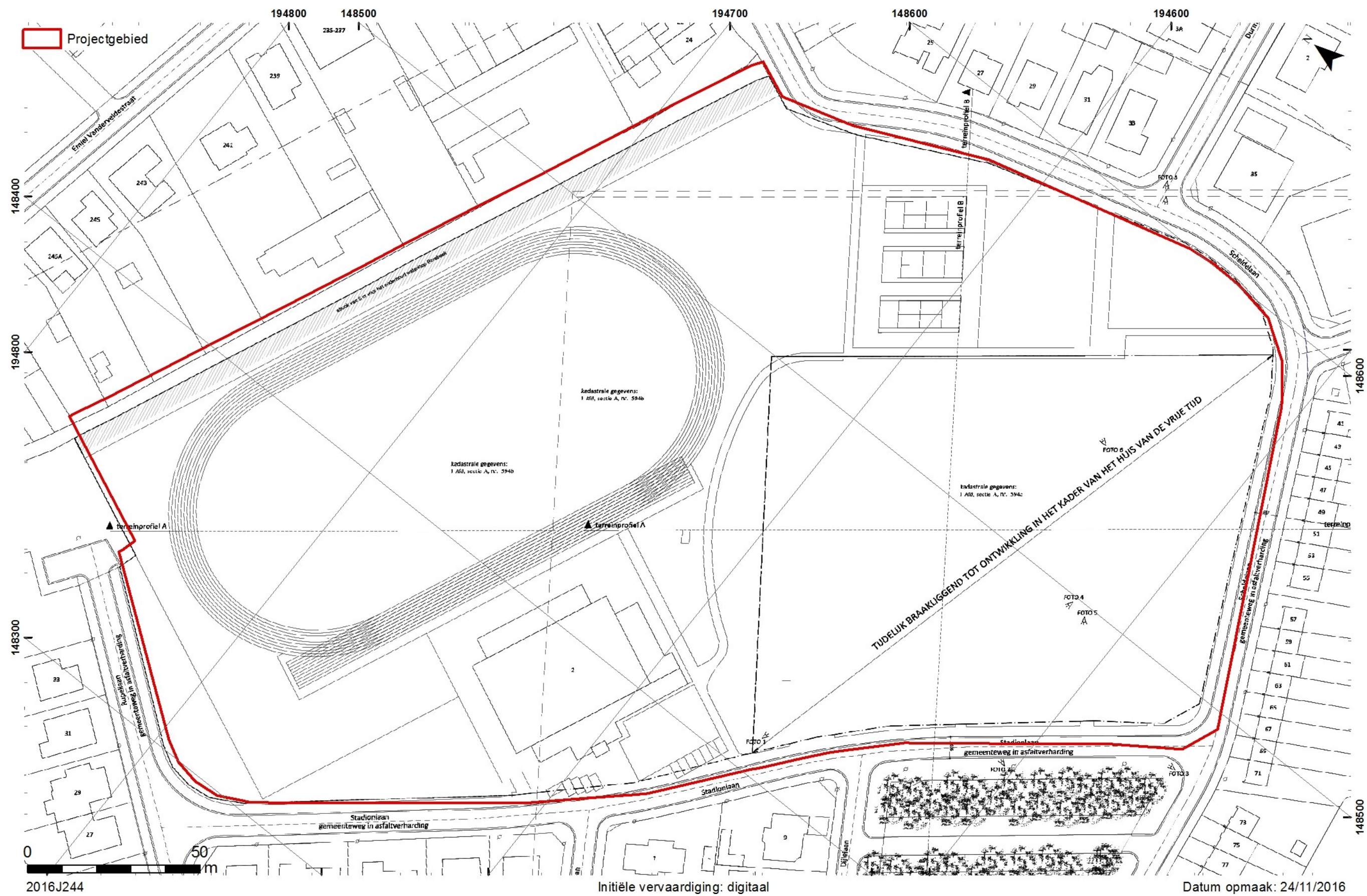

Fig. 10. Doorsnede van ingang 2 (verkregen via STRAMIEN).

2016J244
Fig. 12. Inrichtingsplan (STRAMIEN).

1.5. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voor het bureauonderzoek werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving van het projectgebied. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden verkregen via de Web Map Service (WMS) voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) en het portaal “Cartesius”¹, een samenwerking tussen het Nationaal Geografisch Instituut, de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum van Midden-Afrika. De verkregen kaarten werden indien nodig bewerkt, gegeorefereerd en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het projectgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via de Web Map Service en de downloadcatalogus van het AGIV². De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en de desbetreffende onderzoeksrapporten.

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk, werden geen externe specialisten geraadpleegd en werd geen wetenschappelijke advisering verkregen van personen die buiten het project stonden.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan STRAMIEN, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – cel Beheer.

¹ www.cartesius.be

² <https://download.agiv.be/Catalogus>

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN METHODEN

Voor het assessment van het projectgebied werden de bepalingen in hoofdstukken 7 en 12 van de Code Goede Praktijk gevolgd. In eerste instantie werd het projectgebied afgebakend en beschreven. Dit gebeurde in ArcGIS door middel van de digitale kadasterplannen, de bodembedekkingkaart en de inventaris van het landschappelijk en bouwkundig erfgoed. De aardkundige en ecologische kenmerken werden geïnventariseerd aan de hand van geologische en bodemkundige kaarten. Gekende archeologische en historische waarden en indicatoren werden geïnventariseerd aan de hand van gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), de inventaris van het bouwkundig erfgoed en een literatuurstudie. Aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's werd de recentere geschiedenis onderzocht. Op basis hiervan kon worden vastgesteld dat het gaat om een zone met lage densiteit aan bebouwing in het verleden.

Niet-gegeoreferende beelden werden gegeoreferend op basis van herkenningspunten. Vrijwel steeds werd hierbij gebruik gemaakt van een eerstegraads polynomiale vergelijking. Voor de visualisatie van de verschillende kaartlagen werd steeds rekening gehouden met de gebruiksschaal en de resolutie van de desbetreffende kaartlaag.

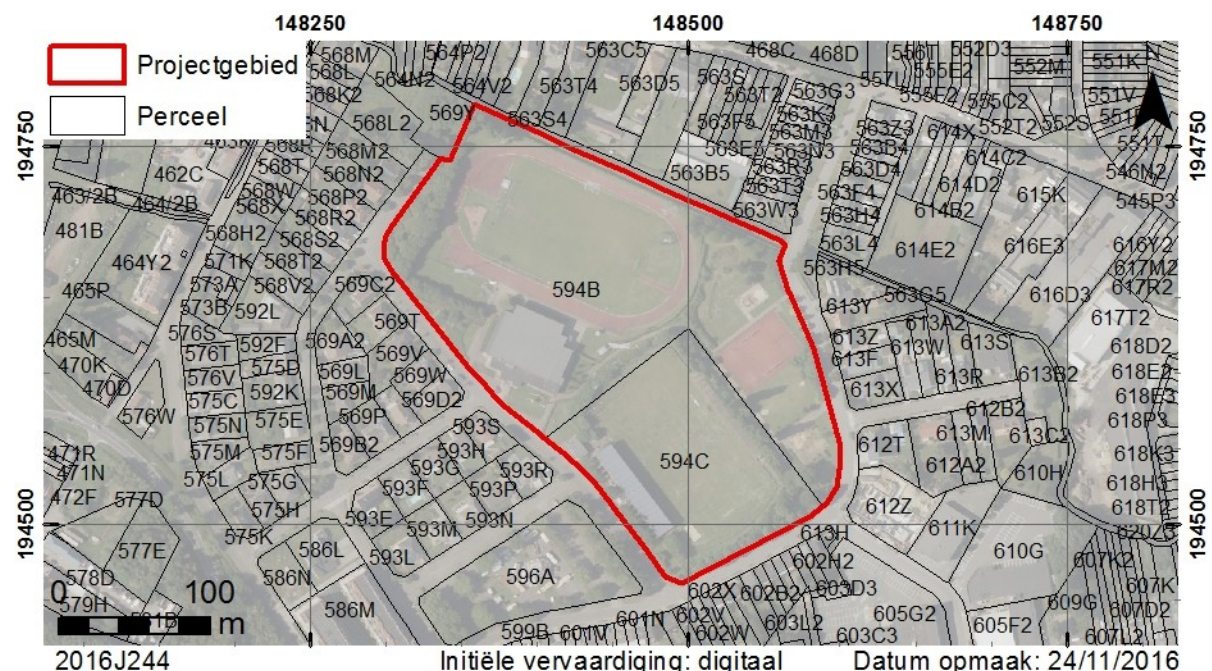
Bij al deze onderzoeken werd rekening gehouden met gegevens die betrekking hadden op het projectgebied, alsook de onmiddellijke tot nabije omgeving.

2.2. ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.1. Situering van het projectgebied

2.2.1.1. Algemene situering

Het projectgebied is gelegen te Willebroek (Antwerpen) en is kadastraal gekend onder Willebroek, afdeling 1, Sectie A, percelen 594B en 594C. Het projectgebied is gelegen aan de kruising van de Stadionlaan en de Scheldelaan.

Op de bodembedekkingkaart staat het centrale deel van het projectgebied aangeduid als “gras, struiken”. Het centrale deel wordt omringd door “gebouw”, “bomen”, “overig afgedekt” en “overig onafgedekt”.

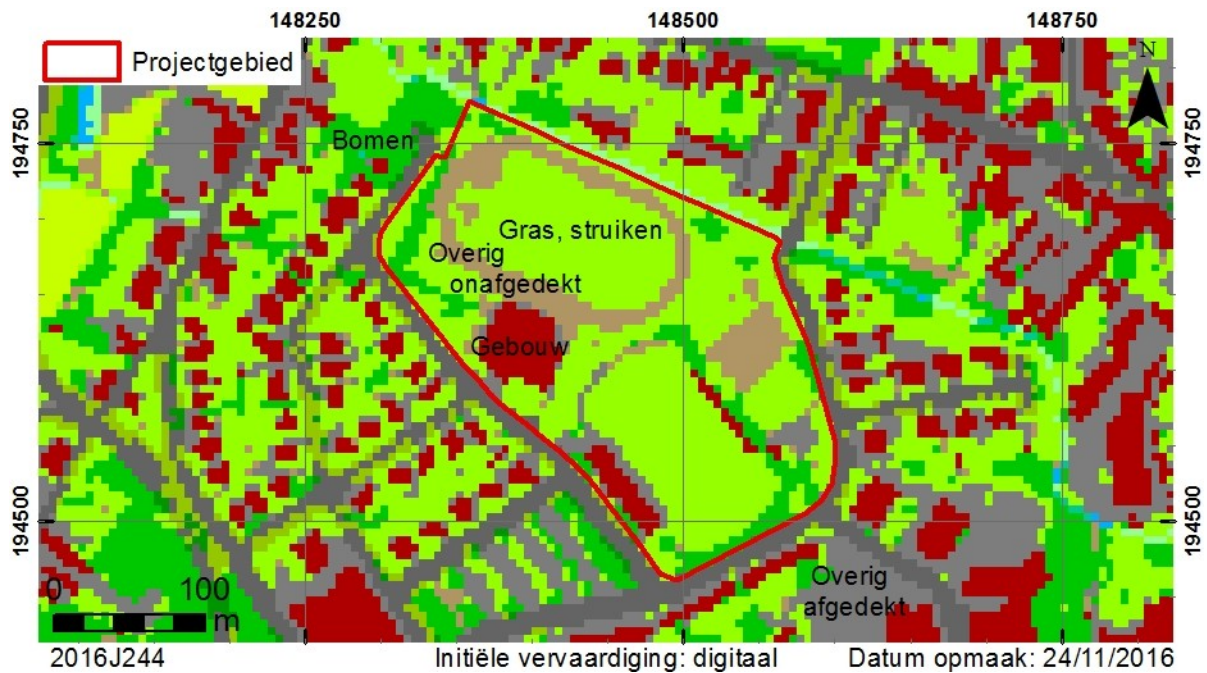

Fig. 14. Situering op de bodembedekkingkaart (AGIV WMS).

2.2.1.2. Topografische en hydrografische situering

Op de topografische kaart is te zien dat het projectgebied een gemiddelde hoogte van 4,6 m TAW heeft. Het reliëf stijgt geleidelijk aan van $\pm 2,9$ m TAW in het noordwesten tot $\pm 5,5$ m TAW in het zuidoosten.

De noordoostelijke zijde wordt begrensd door een waterloop die op de topografische kaart vermeld wordt als Bosbeek en in de Vlaamse Hydrografische Atlas gekend is als Birrebeek. Ten noordwesten van het projectgebied loopt de Leibeek en aan de westzijde stroomt de Schalkeloop.

Op de Vlaamse Hydrografische Atlas bevindt het projectgebied zich binnen het stroomgebied van de Schelde, in het Beneden-Scheldebekken. Het behoort tot de hydrografische zone van de waterloop van de Zielbeek/Bosbeek.

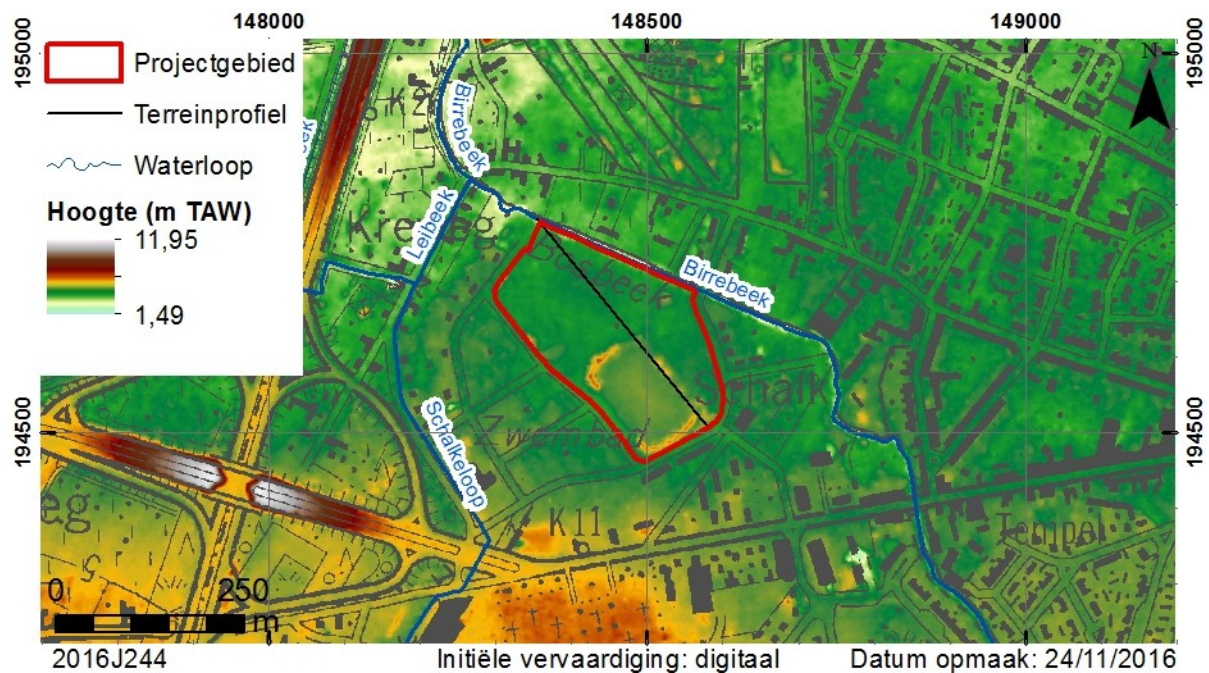

Fig. 15. Situering op de topografische kaart en het DHM (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2006).

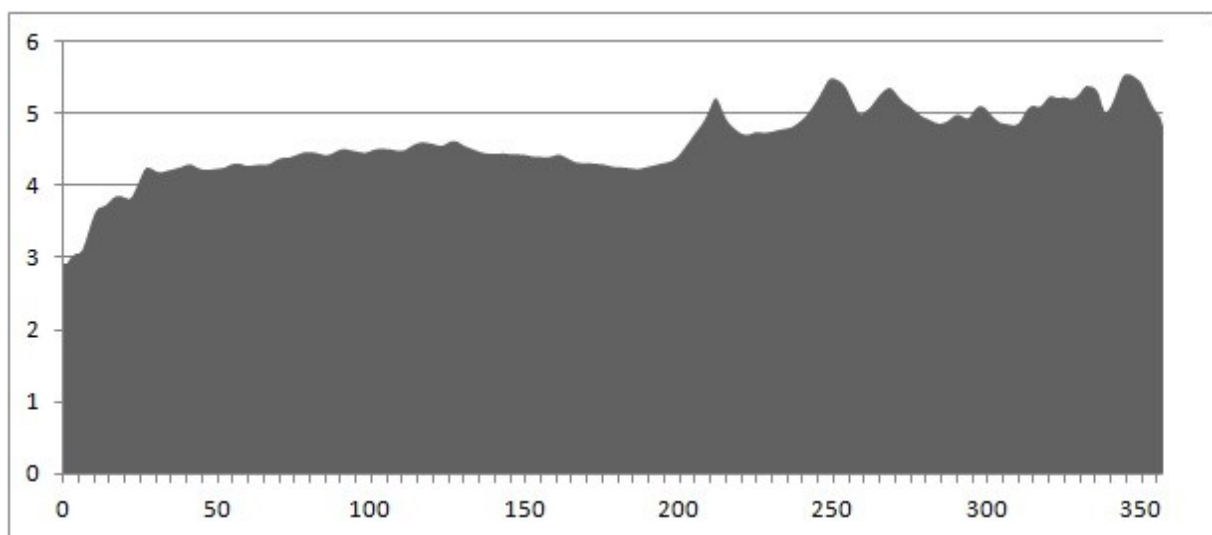

Fig. 16. Terreinprofiel van noordwest naar zuidoost (zie fig. 15).

2.2.1.3. Geologische en bodemkundige situering

De bovenste Tertiaire laag onder het onderzoeksgebied behoort tot het Lid van Ruisbroek. Deze laag wordt gekenmerkt door licht groengrijs tot grijsbruin zand. De laag bevat veel fossiel materiaal, waaronder *Pycnodonta callista*. Binnen de laag komen verschillende kleirijke horizonten voor. Het Lid van Ruisbroek behoort tot de Tongeren Groep die vermoedelijk dateert uit de overgangperiode tussen het Eoceen en het Oligoceen (39,5 – 33,9 miljoen jaar geleden).³

³ Bogemans 1996, 12

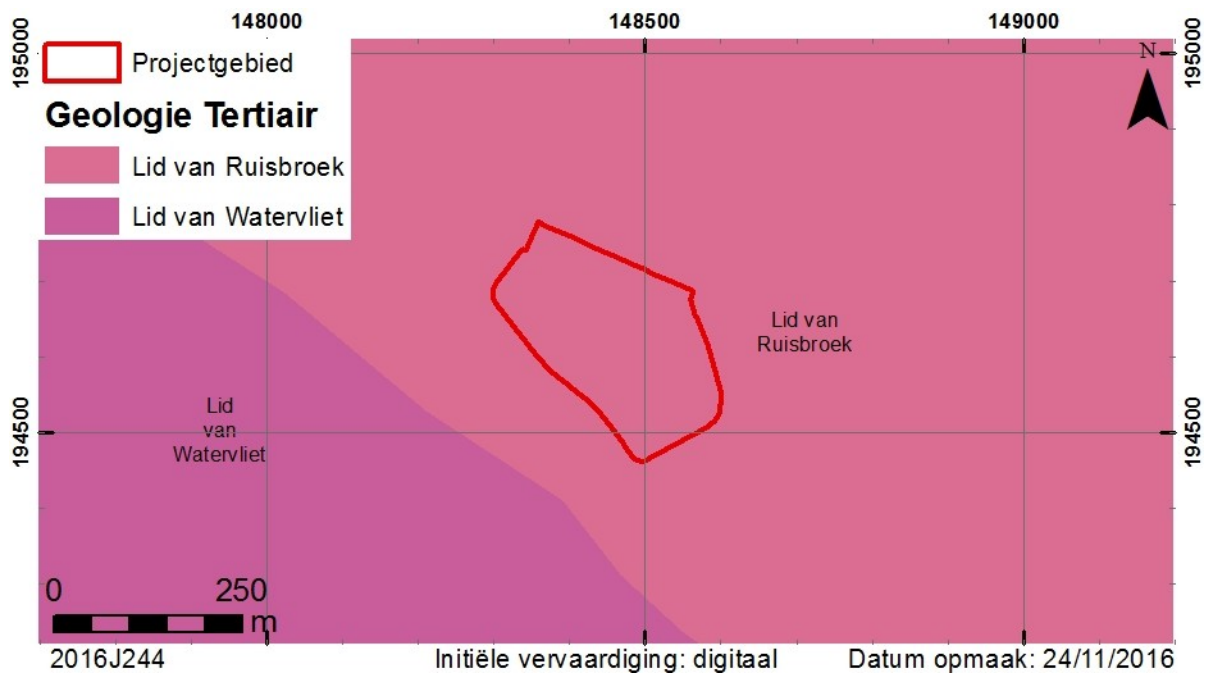

Fig. 17. Situering op de geologische kaart van het Tertiair (GDI-Vlaanderen 2002).

De Tertiaire lagen werden tijdens het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) afgedekt door fluviatiele afzettingen. Deze afzettingen werden vervolgens, tevens in het Weichseliaan, afgedekt door eolische afzettingen of door hellingafzettingen. Deze eolische afzettingen en hellingafzettingen kunnen plaatselijk ontbreken.

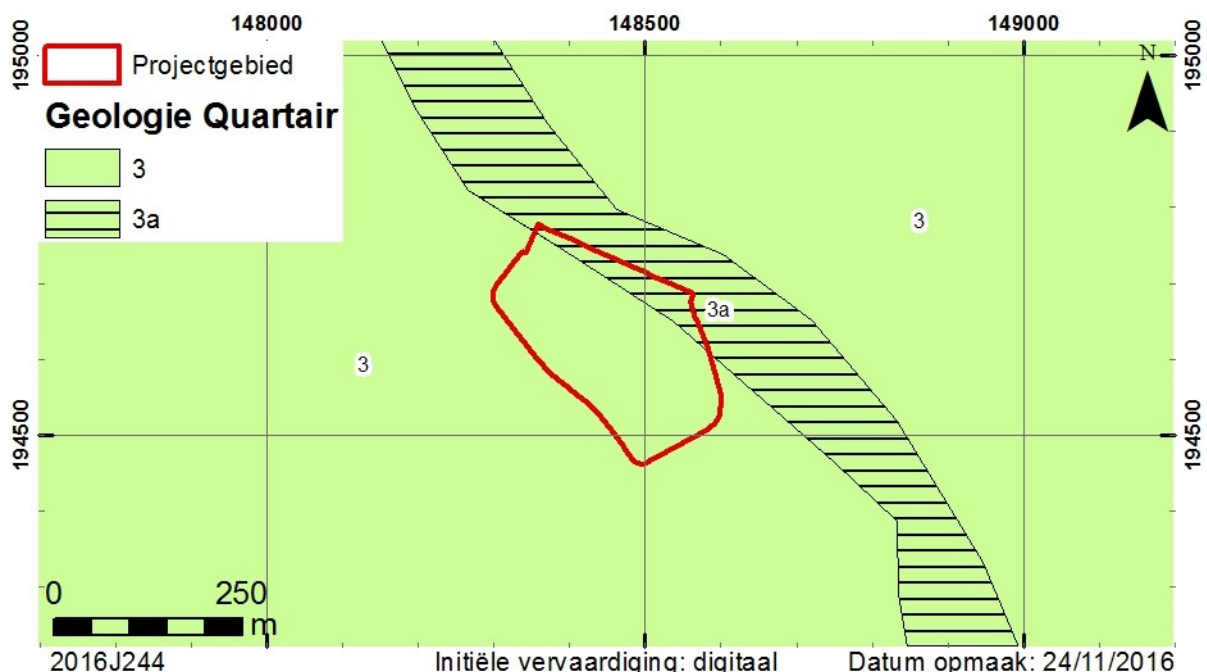

Fig. 18. Situering op de geologische kaart van het Quartair (Bogemans F. 2005).

Op de bodemkaart wordt de bodem in het grootste deel van het projectgebied omschreven als matig natte licht zandleemgronden met verbrokken textuur B horizont (Pdc). In het zuidelijke deel van het projectgebied komen er tevens ijzerconcreties voor in de bodem (Pdc(h)). De bouwlaag van deze gronden is zeer donker grijsbruin en humusrijk. Vanaf 30 cm diepte is het

materiaal bruin tot bleekbruin, meestal komen in deze horizont roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. In vele gevallen is de klei aanrijkingshorizont bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boor bereik voorkomt is het een klei, of klei-zandsubstraat.⁴

Het noordwestelijke deel van het projectgebied wordt gekenmerkt door natte licht zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont op een relatief hoge ligging (Phc). Deze gronden zijn hydromorfe tijdelijk natte stuwwatergronden. De bouwvoor is 20-30 cm dik, bruingrijs of grijsbruin. Een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 40 en 70 cm; veelal komt op wisselende diepte Tertiair voor. De roestverschijnselen beginnen vanaf 20 cm.⁵

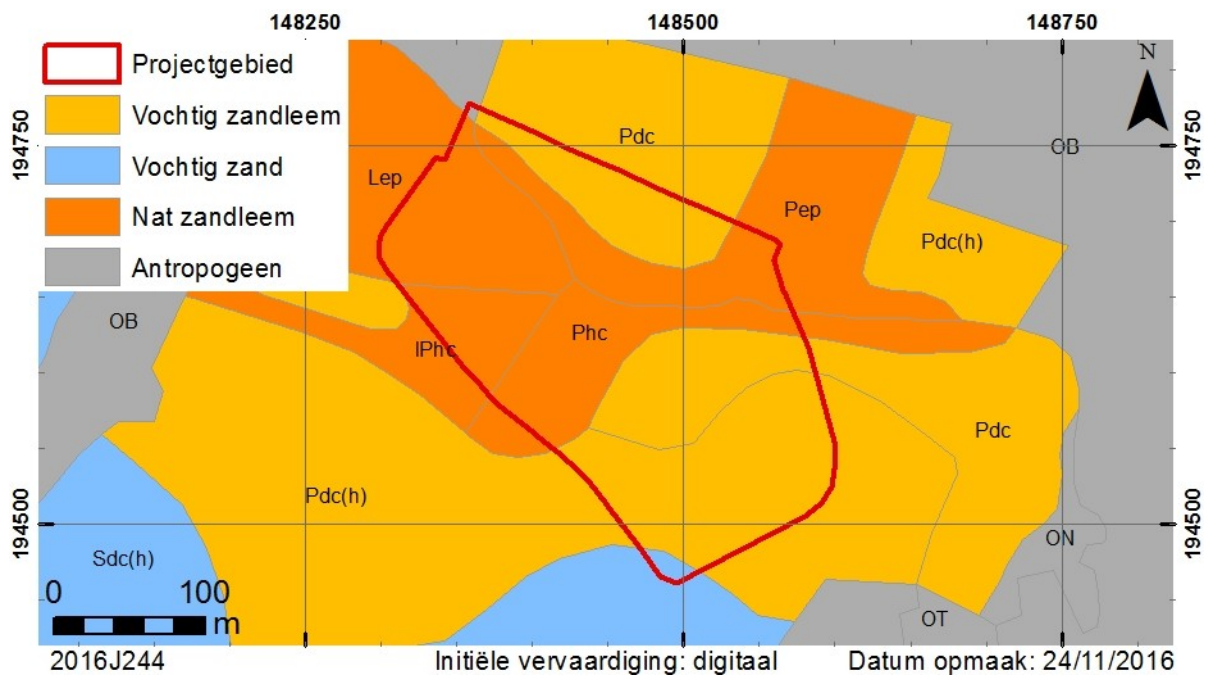

Fig. 19. Situering op de bodemkaart (GDI-Vlaanderen 2001).

Op de potentiële bodemerosiekaart is geen informatie beschikbaar voor het projectgebied. De potentiële erosie ten westen van het projectgebied is ofwel “niet van toepassing”, ofwel “zeer laag”.

⁴ Van Ranst & Sys 2000, 156-157.

⁵ Van Ranst & Sys 2000, 161.

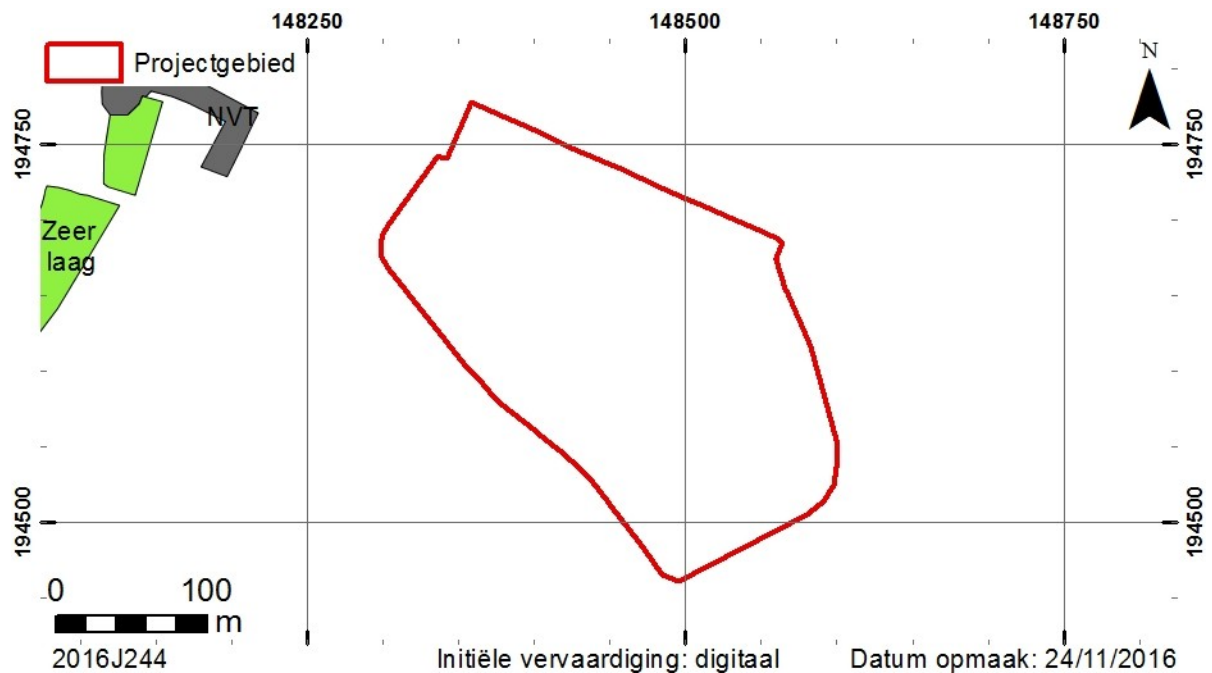

Fig. 20. Situering op de potentiële bodemerosiekaart (AGIV WMS).

2.2.1.4. Bodemkundige waarnemingen

In het kader van het bureauonderzoek werd geen landschappelijk onderzoek uitgevoerd. In het kader van het grondverzet van de opgehoogde tribune werden wel boringen uitgevoerd. De boringen gingen steeds 300 cm diep. Er werd telkens een onderscheid gemaakt op een diepte van 250 cm, waar de oorspronkelijke bodem aanwezig zou moeten zijn.

Bij de boringen kon worden vastgesteld dat de bovenste halve meter van de oorspronkelijke bodem bestond uit matig fijn, zwak siltig beigegeel tot bruinbeige zand in het zuiden. In het noordelijke deel van de berm bestond de bodem tussen 250 en 300 cm uit matig fijn tot zeer fijn, zwak grindhoudend, geeloranje tot donkerbruin zand.

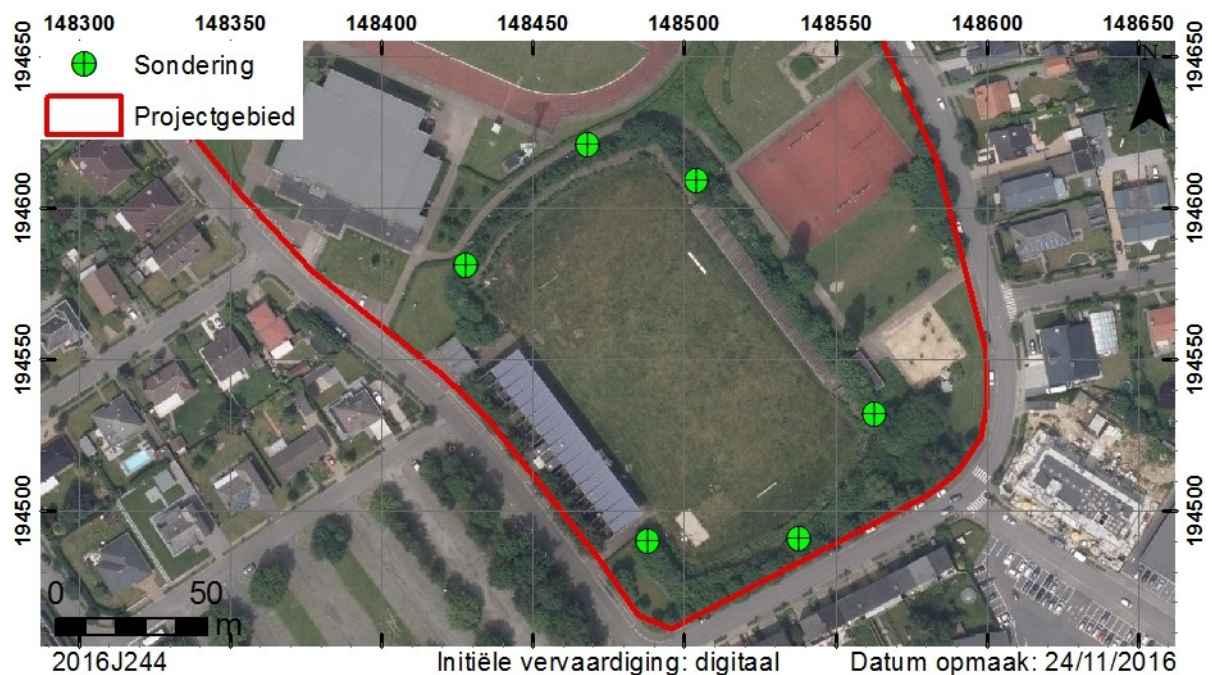

Fig. 21. Locatie van de sonderingen.

2.2.2. Historische beschrijving

De huidige gemeente Willebroek behoorde oorspronkelijk tot het Karolingische domein van Cronelimunster. Dit domein, met Puurs als centrum, behoorde toe aan de familie Berthout, de heren van Grimbergen. Het moerassige broekgebied werd voor het einde van de 11de eeuw ingedijkt en er werd een parochie gevestigd in de 12de eeuw. Willebroek heeft verschillende heren gekend na de heren van Grimbergen, waaronder de geslachten van Vianden, Béthune, Bar, Luxemburg, Nassau, Schetz en de Ligne. In 1661 werd Willebroek verkocht aan de familie Helman en verheven tot baronie.

Het dorp ontwikkelde zich aanvankelijk als straatdorp aan de toenmalige Dorpstraat. Na de aanleg van het Kanaal Willebroek-Brussel, ingehuldigd in 1561, ontwikkelde zich het gehucht Klein-Willebroek aan de monding van de vaart in de Rupel. De aanleg van de vaart zorgde er ook voor dat Willebroek een strategisch versterkt bolwerk werd en rol speelde tijdens de godsdienstroebelen (16de eeuw), de Brabantse Omwenteling (1789) en de boerenkrijg (1798). In de tweede helft van de 19de eeuw begon de gemeente te industrialiseren. Deze industrialisering veranderde het uitzicht van de oorspronkelijk landelijke gemeente grondig. Vandaag de dag is Willebroek een dichtbevolkte gemeente met talrijk dicht bebouwde woonwijken en verschillende industrieterreinen.⁶

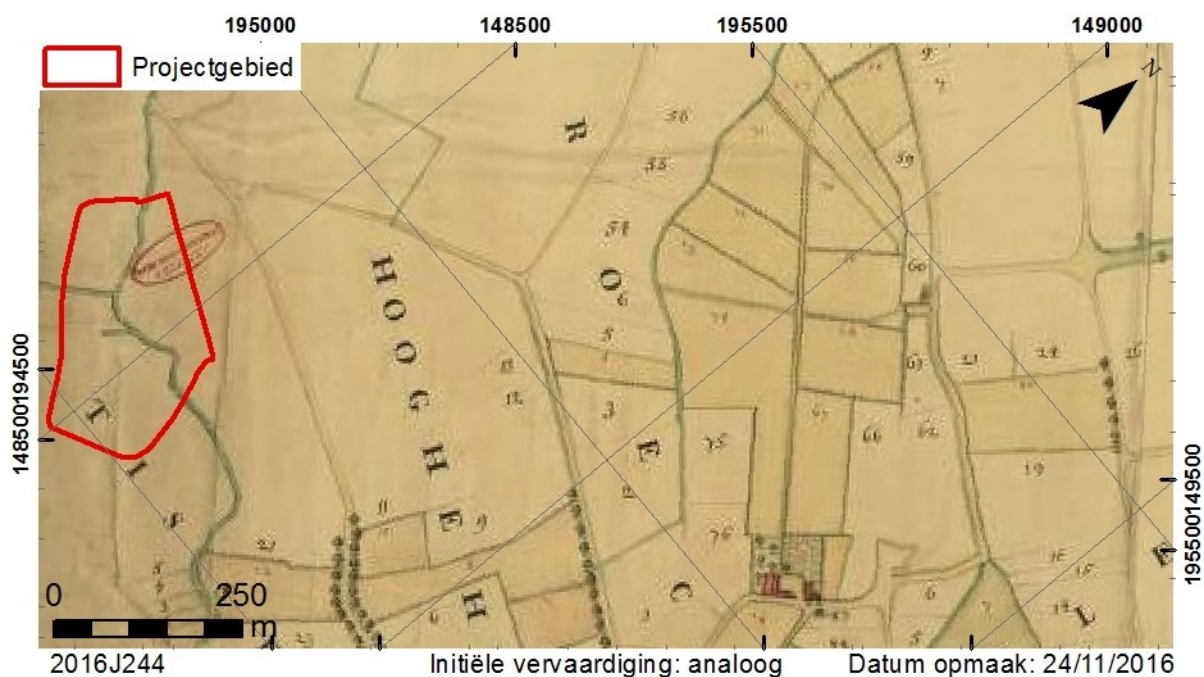

Fig. 22. Situering op een 18de-eeuwse kaart van Willebroek (www.cartesius.be).

Omtrent het projectgebied zelf zijn geen geschreven historische bronnen beschikbaar. De oudste beschikbare kaart met betrekking tot het projectgebied is een 18de-eeuwse figuratieve kaart van de gronden “Hooghe Heye, Goorbroek, Kleybroek, Grootbroek en Appeldonkbroek, gelegen in Willebroek en in Tisseld, bij de monding van het kanaal van Brussel in de Rupel” (fig. 22). Het projectgebied staat op deze kaart aan de uiterste rand. Hoewel de kaart vrijwel geen informatie biedt aangaande bebouwing binnen het gekarteerde gebied, toont de kaart wel aan dat de Bosbeek in de 18de eeuw door het projectgebied liep.

Op de kabinetskaart van Ferraris is te zien hoe het projectgebied in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. Het projectgebied bevond zich ten oosten van het gehucht *Craeywegh*.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016.

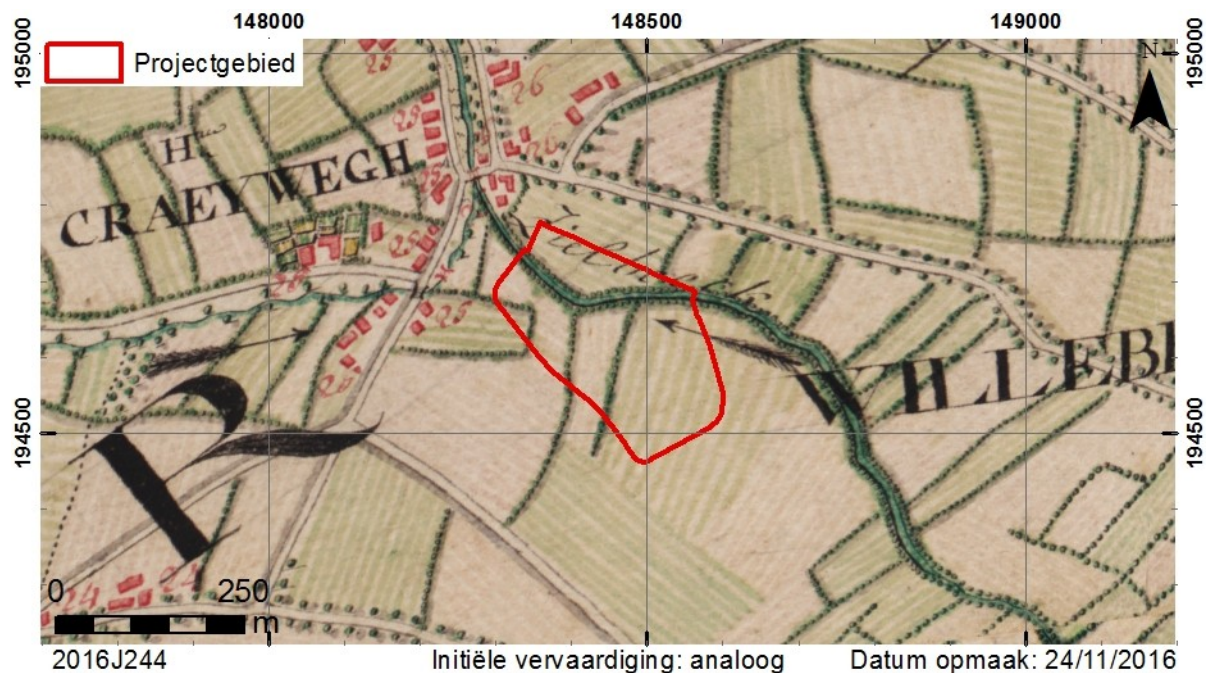

Fig. 23. Situering op de kaart van Ferraris (AGIV WMS).

Ook de 19de-eeuwse kaarten tonen een gelijkaardig beeld. Ook hier is het huidige projectgebied onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als landbouwgrond. Ook op deze kaarten is duidelijk te zien dat de Bosbeek het projectgebied doorsneed.

Fig. 24. Situering op de Atlas der Buurtwegen (AGIV WMS).

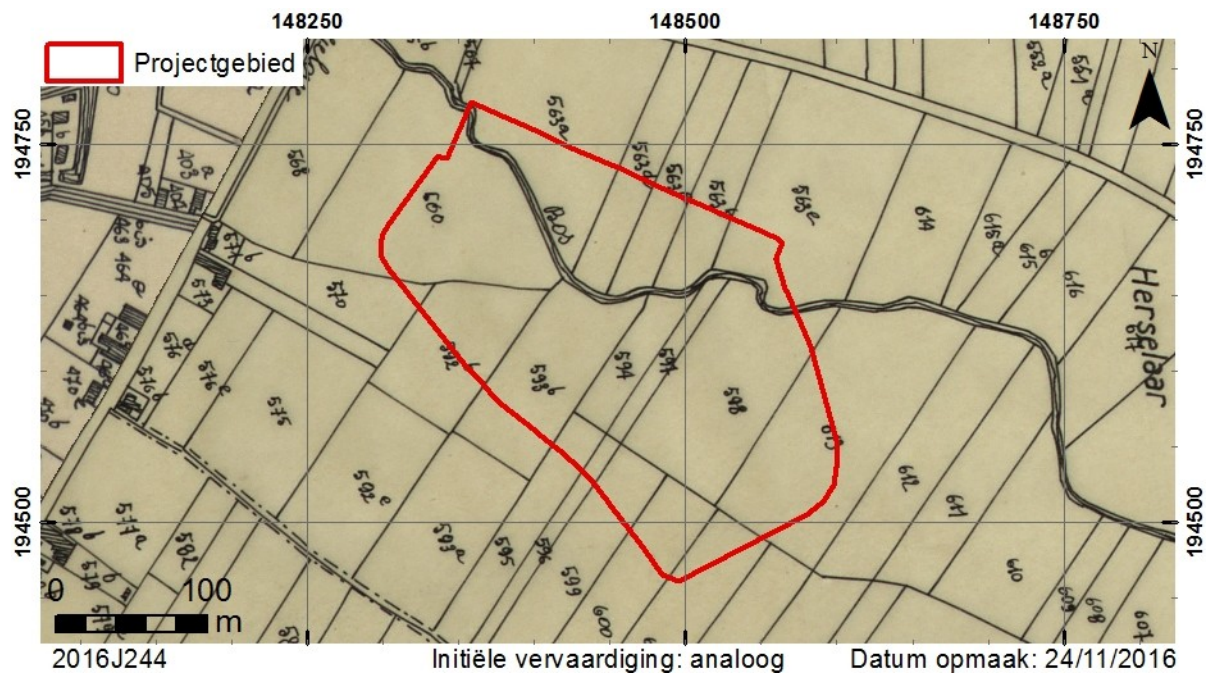

Fig. 25. Situering op de kadasterkaarten van Popp (AGIV WMS).

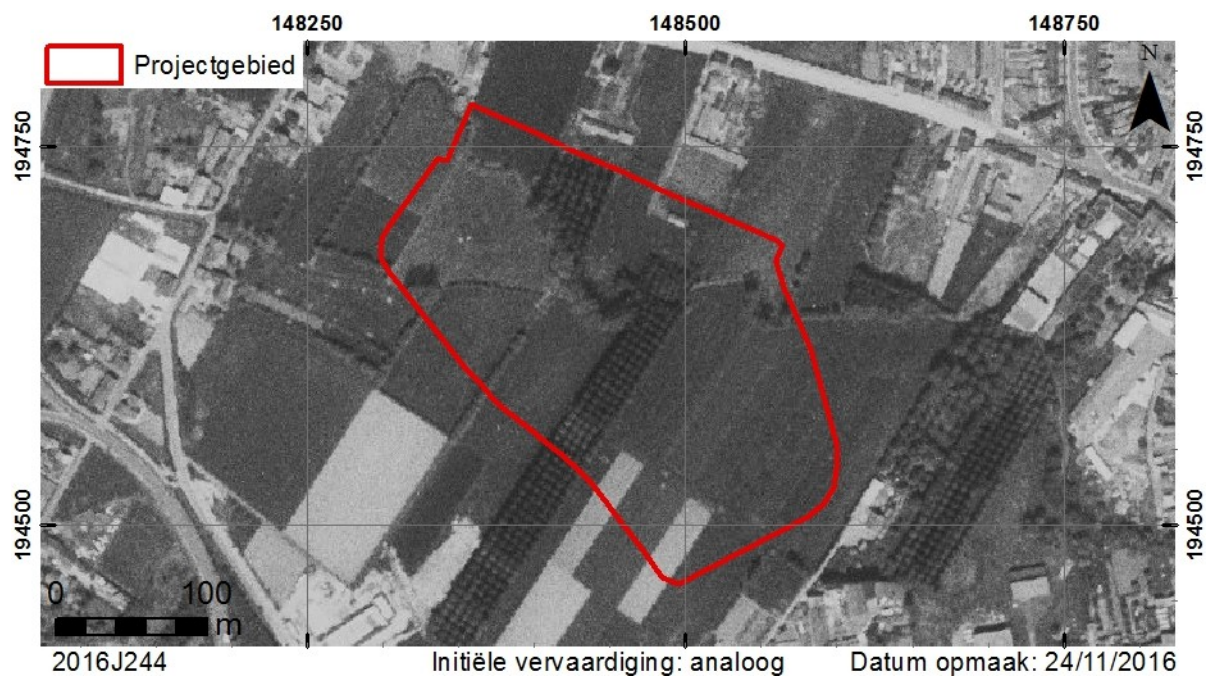

Fig. 26. Situering op een luchtfoto uit 1971 (AGIV WMS).

Deze situatie blijft bestaan tot 1974, toen het sportcomplex aan de toenmalige steenweg op Dendermonde werd gebouwd. Niet alleen het stadion werd gebouwd maar ook een hele nieuwe woonwijk ten zuiden en ten westen van het stadion.

Fig. 27. Situering op een luchtfoto van 20/07/1989 (AGIV WMS).

Fig. 28. Situering op een luchtfoto uit 2016 (AGIV WMS).

Sinds enkele jaren is het stadion in onbruik. De gemeente wenst het dan ook af te breken en te vervangen door een grasveld. In de toekomst zal het terrein gebruikt worden voor nieuwbouwprojecten. Hiervoor zijn op heden echter nog geen concrete plannen.

2.2.3. Archeologisch kader

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend. In de ruime omgeving zijn wel enkele sites aanwezig. Ten zuidoosten van het projectgebied bevindt zich het Fort van Breendonk (CAI 160709). Dit fort maakte deel uit van de fortengordel rond Antwerpen en werd gebouwd tussen 1909 en 1914. Ten westen van het Fort van Breendonk stond de laatmiddeleeuwse Molen van Reywegh (CAI 100830).

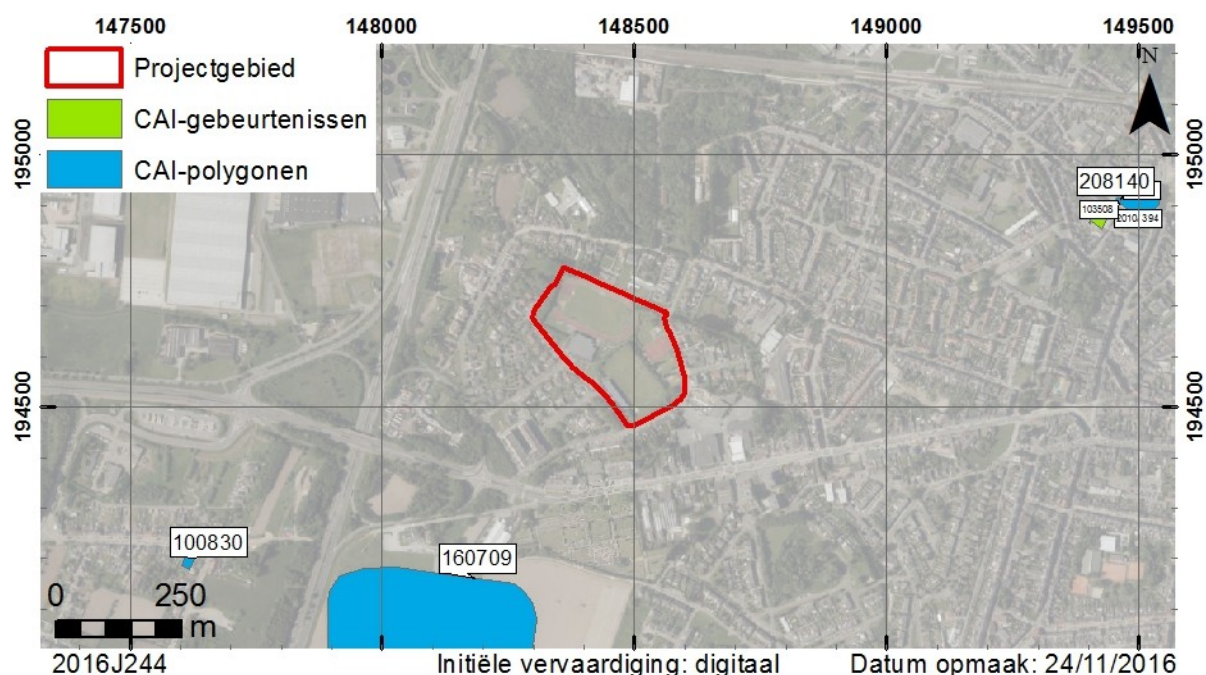

Fig. 29. Situering op de CAI (GDI-Vlaanderen 2016b).

Ten noordoosten van het huidige projectgebied bevindt zich de Sint-Niklaaskerk (CAI 103508) die dateert uit 1140-1180. Rondom de kerk bevond er zich oorspronkelijk een kerkhof dat in gebruik was tot 1884 (CAI 166283 en CAI 208140). Bij een prospectie met ingreep in de bodem in de Pastorijstraat werden enkel zandwinningskuilen van onbepaalde datering aangetroffen (fig. 29-2010/394).

In de zeer ruime omgeving van het projectgebied (buiten de gekarteerde zone) bevinden zich ook enkele 18de-eeuwse sites die gekend zijn van de Ferrariskaart. Het betreft hier het Kasteel de Kraag (CAI 103506), een lusthof, de Vleughoeve (CAI 103518) en de molen van Willebroek (CAI 103561).

2.2.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied bevindt zich tussen ten westen van het centrum van Willebroek. Het is gelegen op matig natte tot natte, lichte zandleembodems. Uit historisch en cartografisch onderzoek is gebleken dat er binnen het projectgebied geen bebouwing was tussen de 18de eeuw en de bouw van het huidige stadion in 1974. Bij de bouw van dit stadion werd ter hoogte van de gebouwen eventueel archeologisch erfgoed vernield.

2.2.5. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Het projectgebied bevindt zich ten westen van het centrum van Willebroek en wordt gekenmerkt door een licht zandleembodem. Uit historisch en cartografisch onderzoek is gebleken dat er tussen de tweede helft van de 18de eeuw en 1974 geen verstoringen waren binnen het projectgebied. In 1974 werd er het huidige stadion gebouwd. In het kader van de stedenbouwkundige vergunning zullen de bestaande gebouwen gesloopt worden. Hierbij zal er geen impact zijn op archeologisch erfgoed, aangezien dit reeds verstoord werd bij de bouw van het stadion (fig. 30). Binnen de zones die ernstig verstoord werden, kan gesteld worden dat er geen archeologisch erfgoed meer te verwachten is. De zones waar enkel een ophoging heeft plaatsgevonden werden aangeduid als beperkt verstoord. Binnen deze zones is mogelijk nog archeologisch erfgoed aanwezig. Dit zal echter niet geroerd worden bij de geplande werkzaamheden.

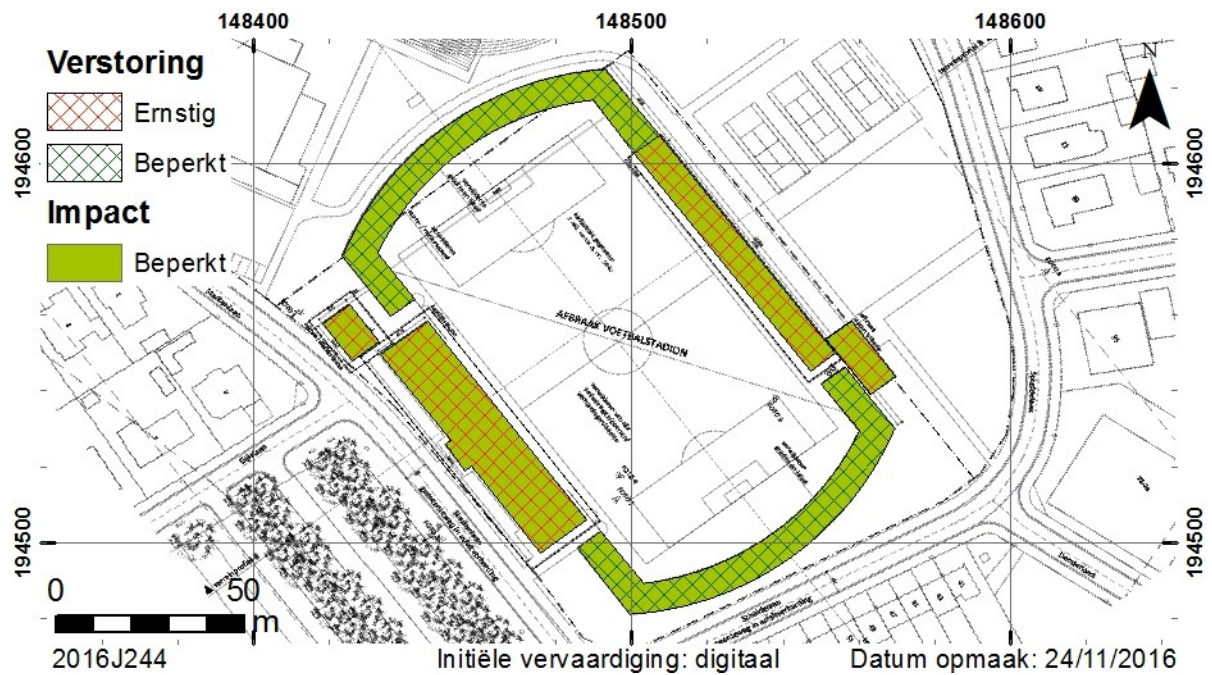

Fig. 30. Overzicht van de impact van de werken en de reeds verstoorte zones.

Op basis van het bureauonderzoek kan geen vaststaande uitspraak gedaan worden aangaande de aanwezigheid en aard van archeologisch erfgoed. Indien dit aanwezig is, is dit vrijwel zeker ouder dan de 18de eeuw. Vanwege de vroegere loop van de Bosbeek door het projectgebied, kan dit een potentieel interessant gebied geweest zijn voor bewoning.

3. SAMENVATTING

Ter hoogte van de Stadionlaan 2 te Willebroek zal de STRAMIEN het stadion De Schalk afbreken in opdracht van de gemeente Willebroek. In het kader van het bureauonderzoek werd informatie verzameld over bewoningsgeschiedenis, landschapshistoriek, de topografie, de geologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen.

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 54087,63 m², hierbij zal meer dan 1000 m² verstoord worden. Op het projectgebied bevindt zich het huidige in onbruik geraakte stadion De Schalk. Dit stadion werd gebouwd in 1974, daarvoor was het projectgebied in gebruik als landbouwgrond. Eventueel aanwezig archeologisch erfgoed werd hierdoor gedeeltelijk vernield. Aangezien het hier slechts een afbraakvergunning betreft en enkel de zones verstoord worden die reeds verstoord werden tijdens de bouw van het stadion lijkt een vervolgonderzoek niet aangewezen.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Willebroek, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120420> (geraadpleegd op 7 november 2016)
- BOGEMANS F. 1996: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart: kaartblad 23, Mechelen, Brussel.*
- JACOBS P., POLFLIET T., DE CEUKELAIRE M. ET.AL. 2010: *Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams gewest: kaartblad (15) Antwerpen, Gent.*
- VAN RANST E. & SYS C. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent.*

4.2. CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

- GDI-VLAANDEREN 2001: *Vectoriële versie van de Bodemkaart* [shapefile], AGIV, IWT, Laboratorium voor Bodemkunde van de Universiteit Gent (GIS-Vlaanderen).
- GDI-VLAANDEREN 2002: *Vectoriële versie van de Tertiaire geologische kaart* [shapefile], MVG-EWBL-ANRE (GIS-Vlaanderen).
- GDI-VLAANDEREN 2006: *Digitaal hoogtemodel van Vlaanderen* [shapefile], MOW-Afd WL, VMM-Afd Water en AGIV.
- GDI-VLAANDEREN 2015: *Digitale kadastrale percelenplannen (AAPD) – AGIV, toestand 01/01/2015* [shapefile] (gedownload op 03/08/2015).
- GDI-VLAANDEREN 2016a: *GRB_kadaster_Willebroek.*
- GDI-VLAANDEREN 2016b: *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* [shapefile]
- GDI-VLAANDEREN 2016c: *Inventaris Landschappelijk Erfgoed.*
- GDI-VLAANDEREN 2016d: *Inventaris Bouwkundig Erfgoed.*
- SN 1701-1800: *Figuratieve kaart van de gronden genaamd Hooghe Heye, Goorbroek, Kleybroek, Grootbroek en Appeldonkbroek, gelegen in Willebroek en in Tisselt, bij de monding van het kanaal van Brussel in de Rupel.* www.cartesius.be.

5. BIJLAGEN

- Lijst van plannen, kaarten en plattegronden
- Privacy-fiche
- Programma van maatregelen